

JEN

Seksj.avd. N-div.	Tegning nr.	Vedr.
Datum 17.4.67	Sign. IS/GJ.	Løselighet av kullsyre i vann - trykkavhengighet. Utledning av ny formel (Se ber. 1F 1514)
Art.	Gruppe 5/61, 5/77	

1. Resymé

På basis av de oppgitte data fra Stahl og λ -verdiene (se ber. 1514), utledes en forenklet formel for kullsyrens løselighet som gir resultater identiske med oppgavene fra Stahl.

2. Utvikling av ny formel for løseligheten

.. Det er nærliggende å anta at λ -verdiene er utledet fra Bunsens absorpsjonskoeffisient, α_B , eventuelt korrigert for målte avvik. λ -verdiene varierer nemlig med temperaturen på tilsvarende måte som α_B . Kunne derfor α_B elimineres i uttrykket for kullsvrens løselighet:

$$\alpha = \alpha_B + (20-t_1) \cdot 3 \cdot 10^{-4} - \lambda_{CO_2} \quad (2) \quad (\text{Ber. 1B 1514})$$

ville kun én tabellarisk størrelse inngå i uttrykket, og følgelig representere en ønsket forenkling.

Forholdet mellom α_B og λ er svakt stigende med temperaturen, fra $k_5 = \frac{\alpha_B}{\lambda} = 139,7$ ved 5°C til $k_{20} = 161,9$ ved 20°C. Velges som et middeltall $k_m = 150$, fås følgende beregnede λ -verdier:

<u>k = 150</u>	5°C	10°C	15°C	20°C
$\lambda^{1.10^{-3}}$:	9,49	7,96	6,79	5,84
<u>k=100</u>				
$\lambda^{1.10^{-3}}$:	14,24	11,94	10,19	8,78
Stahl: $\lambda \cdot 10^{-3}$:	10,19	8,19	6,67	5,42

k = 150 gir for lave verdier ved 5 og 10°C, for høve ved 15 og 20°C. Tilsvarende sees at k = 100 gjennomgående gir for høve verdier. I tabell 1 (bilag 1) er videre gjengitt beregnede λ -verdier for k-verdier mellom 100 og 150. Med unntak for k = 140 ved 5°C gir disse forholdene alle for høve verdier.

Det prøves derfor videre med å innføre en konstant

Seksj.avd. N-div.	Tegning nr.	Vedr.
Datum 17.4.67	Sign. IS:GJ	Gruppe
All.	Art.	

korreksjon på α_B , nemlig $\alpha_B - A$. Vi får da følgende uttrykk for $\lambda = \frac{\alpha_B - A}{k}$ eller uttrykt $A = \alpha_B - k \cdot \lambda$. Dersom nå λ er utledet fra α_B på antatte måte, bør A være konstant ved en passende k -verdi. I tabell 2 (bilag 1) er A utregnet for k -verdier mellom 100 og 150, λ -verdiene er tatt fra tabell 2 beregning 1B 1514. For $k = 120$ og større, er A -verdiene stigende med temperaturen, for $k = 110$ og mindre fallende. Den søkte k -verdien skulle derfor ligge et sted mellom 110 og 120. Ved $k = 115$ fås følgende A -verdier:

5°C	10°C	15°C	20°C	25°C	30°C
A = 0,252	0,252	0,252	0,255	0,255	0,253

Ved $k = 115$ er følgelig A konstant tilnærmet lik 0,252 og λ -verdiene er utledet fra α_{Bunsen} som antatt.

Vi fører uttrykket for $\alpha_B = k \cdot \lambda + A$ inn i formel (1) beregning 1B 1514:

$$\alpha = x_B - \lambda p_{\text{CO}_2} = k \lambda + A - \lambda p_{\text{CO}_2} = \lambda (k - p_{\text{CO}_2}) + A$$

som med de funne tallverdier for konstantene gir:

$$\alpha = \lambda (115 - p_{\text{CO}_2}) + 0,252 \quad (3)$$

Når denne formel brukes, finnes følgende verdier for løseligheten:

Part.trykk atm.	5°C	10°C	20°C
1	1.414	1.186	0.870
5	6.865	5.765	4.241
10	13.220	11.120	8.211
20	24.401	20.601	15.338

Sammenholdt med dataene i tabell I, Beregning 1B1514, ser vi at resultatene er temmelig identiske med formel I: $\alpha = \alpha_B - \lambda p_{\text{CO}_2}$ ved 5 og 10°C, og overensstemmelsen med Stahls verdier dårligere enn formel II fra 1B 1514. Vi forsøker derfor med $A = 0,255$ som i alle fall skulle forbedre overens-

Seksj. avd. N-div.	Tegning nr.	Vedr.
Datum IS:GJ 17.4.67	Sign. Gruppe	
All.	Art.	

stemmelsen ved høyere temperaturer. Vi får følgende resultater (Stahls verdier i parentes):

Part. trykk atm.	5°C	10°C	20°C	30°C
1	1.417 -	1.189 -	0.873 -	0.663 -
5	6.880(6.880)	5.780(5.780)	4.256(4.256)	3.244(3.244)
10	13.250(13.250)	11.150(11.150)	8.241(8.241)	6.309(6.309)
20	24.461(24.461)	20.661(20.661)	15.398(15.398)	11.902(11.902)
50	45.868(45.868)	39.368(39.368)	30.365(30.365)	24.385(24.385)

Resultatene er altså identiske med de av Stahl oppgitte verdier.

Konklusjon:

Følgende formel for kullsyrens løselighet gir identiske resultater med Stahls oppgitte tall og erstatter formel (2) i beregning 1B 1514:

$$\alpha = A (115 - p_{CO_2}) + 0,255 \text{ Nm}^3 \text{ CO}_2 / \text{m}^3 \text{ atm.} \quad (4)$$

Oslo, den 17. april 1967

I. Skogestad

Tabell 1

Beregnete λ -verdier, $\lambda^1 = \frac{\alpha_B}{k}$

	5°C	10°C	15°C	20°C
k = 140 gir $\lambda^1 \cdot 10^{-3}$:	10,17	8,53	7,28	6,27
k = 130 " " :	10,95	9,18	7,84	6,75
k = 120 " " :	11,87	9,95	8,49	7,31
k = 110 " " :	12,95	10,85	9,26	7,98

Tabell 2

A = $\alpha_B - k \cdot$
=====

	5°C	10°C	15°C	20°C
k = 150 gir A =	-0,105	-0,029	0,018	0,065
k = 140 " " =	-0,003	0,047	0,085	0,119
k = 130 " " =	0,102	0,129	0,152	0,173
k = 120 " " =	0,201	0,211	0,219	0,228
k = 110 " " =	0,303	0,293	0,285	0,282
k = 100 " " =	0,460	0,375	0,352	0,336